

Samorządy nie są gotowe na kryzys – wynika najnowszego z raportu
think tanku Polskiego Czerwonego Krzyża

Ponad 75% gmin i 60% powiatów w Polsce nie jest pewnych swojej gotowości do reagowania na sytuacje kryzysowe, a odpowiednio 22,1% urzędów gmin oraz 21% starostw wprost przyznaje brak gotowości - wynika z raportu think tanku Polskiego Czerwonego Krzyża „Wdrażanie przepisów ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej w jednostkach samorządu terytorialnego w Polsce”.

Samorządy nie są gotowe na kryzys – wynika najnowszego z raportu
think tanku Polskiego Czerwonego Krzyża

logo PCK mat. prasowe

Raport powstał w szczególnym momencie. Polska administracja lokalna ma za sobą serię kryzysów humanitarnych: od doświadczeń epidemicznych, przez presję migracyjną po skutki wojny w Ukrainie.

Samorządy nie są gotowe na kryzys – wynika najnowszego z raportu think tanku Polskiego Czerwonego Krzyża

Jednocześnie to pierwsze tak szerokie opracowanie analizujące wdrażanie Ustawy z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej oraz Programu OLiOC na lata 2025–2026 na poziomie gmin i powiatów.

Ochrona ludności – głównie w teorii

Raport pokazuje, że samorządy znajdują się na etapie stopniowej adaptacji do nowych regulacji. Wysoka jest deklaracyjna znajomość przepisów i świadomość znaczenia ochrony ludności, jednak wdrażaniu towarzyszą istotne bariery organizacyjne, finansowe i kadrowe.

Z danych wynika, że:

- 48,1% gmin oraz 41,9% powiatów ocenia swoje wyposażenie jako niskie lub bardzo niskie,
- ponad 61% gmin i 48% powiatów uznaje finansowanie zadań z zakresu ochrony ludności za niewystarczające lub zdecydowanie niewystarczające.

Najczęściej wskazywane problemy to brak stabilnych źródeł finansowania, niedobór kadr, nieprecyzyjne procedury, ograniczone możliwości rozwoju infrastruktury ochronnej oraz planowania ewakuacji. Brakuje także miejsc schronienia dla mieszkańców:

- 92,1% gmin deklaruje, że dysponuje miejscami w obiektach zbiorowej ochrony jedynie dla maksymalnie 25% mieszkańców;
- żadna z badanych gmin nie zapewnia miejsc schronienia dla ponad 75% ludności.

- Raport think tanku Polskiego Czerwonego Krzyża to coś więcej niż podsumowanie badań – to realny impuls do budowy nowoczesnego i odpornego systemu ochrony ludności w Polsce – tłumaczy Marcin Kowalski, członek Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża odpowiedzialny za ratownictwo i ochronę ludności. I dodaje:

Samorządy nie są gotowe na kryzys – wynika najnowszego z raportu think tanku Polskiego Czerwonego Krzyża

Widzimy gotowość samorządów do brania odpowiedzialności za bezpieczeństwo swoich społeczności. Aby jednak mogły działać skutecznie, potrzebują stabilnych mechanizmów finansowania, jasnych procedur oraz silnych partnerstw z organizacjami społecznymi.

Gorzej w uboższych i mniejszych samorządach

Raport think tanku PCK uwidacznia różnice między poszczególnymi gminami i powiatami. Jednostki z większym budżetem i silniejszą strukturą administracyjną szybciej adaptują nowe przepisy i wdrażają innowacyjne rozwiązania. W mniejszych gminach wyzwania są większe – brakuje zarówno wyspecjalizowanego personelu, jak i doświadczenia w koordynacji działań z NGO czy wojskiem.

Zbyt mało współpracy

Jednym z najważniejszych wniosków płynących z badań jest potrzeba realnego wzmocnienia współpracy międzysektorowej. Raport podkreśla, że potencjał NGO – w tym Ochotniczych Straży Pożarnych – nie jest w pełni wykorzystywany, mimo deklarowanej gotowości do partnerstwa:

- ponad 44% gmin i 45% powiatów nie współpracuje z organizacjami pozarządowymi w obszarach związanych z OLiOC;
- 57% gmin i 55% powiatów deklaruje potrzebę takiego wsparcia.

- Zarówno gminy, jak i powiaty mają świadomość potrzeby ochrony ludności, ale pełne wykorzystanie ich potencjału wymaga wzmocnienia współpracy z NGO oraz zapewnienia lepszych ram organizacyjnych i stabilnego wsparcia finansowego. Skuteczniejsze działania edukacyjne, ćwiczenia, wspólne projekty i pełne wykorzystanie potencjału tkwiącego w NGO mogłyby

Samorządy nie są gotowe na kryzys – wynika najnowszego z raportu think tanku Polskiego Czerwonego Krzyża

znacząco podnieść poziom bezpieczeństwa mieszkańców – podkreśla współautorka badania dr Ilona Dąbrowska, reprezentująca UMCS w Lublinie.

Co zmienić, by było bezpieczniej?

Raport nie ogranicza się do diagnozy, lecz formułuje konkretne rekomendacje. Autorzy postulują przede wszystkim usprawnienie mechanizmów finansowania oraz wprowadzenie bardziej stabilnego planowania wieloletniego. Wskazują także na potrzebę standaryzacji procedur, co pozwoliłoby zwiększyć spójność działań w skali kraju i ograniczyć różnice między poszczególnymi jednostkami. Uzupełnienia wymagają zasoby techniczne i infrastruktura ewakuacyjna oraz aktualizacja planów ewakuacji i analiz ryzyka. Duży nacisk położono również na rozwijanie szkoleń, ćwiczeń i działań edukacyjnych skierowanych do mieszkańców. Równolegle rekomendowane jest budowanie trwałych partnerstw z organizacjami społecznymi, opartych na jasno określonych zasadach współpracy i długofalowym wsparciu.

Pomożemy przygotować się na kryzys

Polski Czerwony Krzyż jest ustawowym podmiotem obrony cywilnej. Specjaliści PCK, bazując na swoich doświadczeniach, zdobywanych podczas kryzysów i katastrof naturalnych szkolą kadry samorządów i mieszkańców z zakresu ochrony ludności i obrony cywilnej. Polski Czerwony Krzyż jest uprawniony do realizacji szkoleń z zakresu ochrony ludności i obrony cywilnej na podstawie decyzji z dnia 10 października 2025 r. wydanej przez Akademię Pożarniczą.

Raport został przygotowany przez think tank PCK – jednostkę analityczno-badawczą działającą przy Centrum Pomocy Humanitarnej PCK w Lublinie. Badanie przeprowadzono w listopadzie 2025 r. w ramach projektu „Zarządzanie kryzysowe w teorii i praktyce – rozwój

Samorządy nie są gotowe na kryzys – wynika najnowszego z raportu
think tanku Polskiego Czerwonego Krzyża

działalności analityczno-badawczej PCK”, sfinansowanego ze środków Narodowego
Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w ramach
Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030.